

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA O'QUVCHILARDA MASALA YECHISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Sh.A.Raximova¹

Mas'ul muallif: Raximova Shoir
Adilbekovna, Osiyo Xalqaro
universiteti "Pedagogika
nazariyasi" kafedrası p.f.f.d. (PhD),
dotsenti.

e-mail: shoir.urdu@gmail.com

Accepted: 27 Avgust 2026
Published: 27 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Raximova, S. A.
BOSHLANG'ICH SINIF
MATEMATIKA DARSLARIDA
O'QUVCHILARDA MASALA
YECHISH KO'NIKMALARINI
SHAKLLANTIRISH / S. A. Raximova
// Buxoro xalqaro universiteti
ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T.
8, № 1. — B. 223–227.

1. Osiyo Xalqaro universiteti "Pedagogika nazariyasi" kafedrası p.f.f.d. (PhD), dotsenti

Annotatsiya. Mazkur maqola boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarda masala yechish ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik va metodik asoslarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda boshlang'ich sinf o'quvchilarining masala mazmunini anglash, berilgan va izlanayotgan miqdorlar o'rtasidagi bog'lanishlarni aniqlash, yechish usulini tanlash, matematik amallarni to'g'ri bajarish hamda natijani tekshirish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, masala yechishga o'rgatish jarayonida interfaol metodlar, muammoli ta'lim, didaktik topshiriqlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. O'quvchilarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tafakkur, tahlil qilish, taqqoslash va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik yondashuvlar asoslangan. Maqola boshlang'ich sinf matematika darslarining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning masala yechish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, matematika, masala, masala yechish, ko'nikma, matematik tafakkur, mantiqiy fikrlash, interfaol metodlar, didaktik topshiriqlar, pedagogik texnologiyalar.

ФОРМИРОВАНИЕ У УЧАЩИХСЯ НАВЫКОВ РЕШЕНИЯ ЗАДАЧ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Аннотация. Данная статья посвящена изучению педагогических и методических основ формирования у учащихся начальных классов навыков решения задач на уроках математики. В исследовании освещаются вопросы развития у младших школьников умений понимать содержание задачи, определять взаимосвязи между данными и искомыми величинами, выбирать способ решения, правильно выполнять математические действия, а также проверять полученный результат. Кроме того, проанализированы возможности использования интерактивных методов, проблемного обучения, дидактических заданий и современных педагогических технологий в процессе обучения решению задач. Обоснованы методические подходы, направленные на развитие у учащихся самостоятельного мышления, логического мышления, навыков анализа, сравнения и формулирования выводов. Статья способствует повышению эффективности уроков математики в начальных классах и развитию компетенций учащихся в области решения математических задач.

Ключевые слова: начальное образование, математика, задача, решение задач, навыки, математическое мышление, логическое мышление, интерактивные методы, дидактические задания, педагогические технологии.

DEVELOPING STUDENTS' PROBLEM-SOLVING SKILLS IN MATHEMATICS LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

Abstract. This article is devoted to the study of the pedagogical and methodological foundations for developing problem-solving skills among primary school students in mathematics lessons. The study examines the development of students' abilities to understand the content of a problem, identify relationships between given and unknown quantities, choose an appropriate solution method, perform mathematical operations correctly, and verify the obtained result. In addition, the possibilities of using interactive methods, problem-based learning, didactic tasks, and modern pedagogical technologies in teaching students to solve mathematical problems are analyzed. Methodological approaches aimed at developing students' independent thinking, logical reasoning, analytical and comparative skills, as well as the ability to draw conclusions, are substantiated. The article contributes to improving the effectiveness of primary school mathematics lessons and developing students' mathematical problem-solving competencies.

Keywords: primary education, mathematics, mathematical problem, problem solving, skills, mathematical thinking, logical thinking, interactive methods, didactic tasks, pedagogical technologies.

1. Kirish. Mamlakatimizda axborot texnologiyalari jadallik bilan rivojlanayotgan, globallashuv, dunyo bozorida raqobat tobora kuchayib borayotgan bir davrda, demokratik taraqqiyot, modernizatsiya va yangilanish borasida belgilangan maqsadlarga erishish uchun bilimdon va tajribali avlodni tarbiyalash muhim omil bo'lmoqda. Yoshlarni bilim va iqtidorini chuqurlashtirish, ularning kelgusida malakali kadrlar bo'lib O'zbekistonni yanada rivojlantirishdagi ishtirokini ta'minlash maqsadida ta'lim jarayoniga zamonaviy yondashuvlar joriy etilmoqda. Vatanimizning gullab-yashnashi, barqaror rivojlanganishi ma'lum bir darajada yoshlarning chuqur bilimga, mustahkam ishonch-e'tiqodga va umuman, komil

inson bo'lishlariga bog'liq.[1,6-7] O'quvchilarni zamonga mos holda tarbiyalash maqsadida matematika fanidan masalalar yechishda yangi usullardan biri jadvallarni qo'llash ko'nikmasini shaakllantirish juda muhim.

Jamiyatimiz istiqbolda qanday bo'lishi yosh avlodning bilim darajasi va fikrlashiga bog'liq. Boshlang'ich ta'lim har bir tarbiyalanuvchini har tomonlama bilimga ega inson bo'lib yetishishiga, fikrlashga o'rgatuvchi asosiy bosqich hisoblanadi. Kichik yoshdagi maktab o'quvchilarda kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan davlat talim standartlariga mos bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarni shakllantirish o'quv jarayonining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Yuqoridagi maqsadlarga erishish uchun ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri – bu o'quvchilarda nafaqat bilimlarni o'zlashtirish ko'nikmalarini shakllantirish, balki ularda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, xulosa chiqarish va ijodiy yondashish qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Ayniqsa, boshlang'ich sinflarda tafakkurni shakllantirish masalasi o'ta dolzarb ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan shu yoshda bolalarda mantiqiy fikrlash, fazoviy tasavvur, abstrakt tushunchalarni o'zlashtirishga bo'lgan poydevor qo'yiladi.

Zamonaviy dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, raqamli iqtisodiyotning shakllanishi har bir fuqarodan matematik savodxonlikni, mantiqiy fikrlash qobiliyatini talab etmoqda. Boshlang'ich sinflarda matematik tafakkur shakllanmasdan turib, keyingi bosqichlarda o'quvchilarning murakkabroq matematik tushunchalarni o'zlashtirishi, shuningdek, boshqa aniq fanlarni chuqur egallashi qiyin kechadi.

Shu sababli, boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematikaga oid bilimlarini samarali shakllantirish metodikasini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish juda muhimdir. Ushbu mavzu ta'lim sohasidagi zamonaviy talablar, o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishishi va jamiyat taraqqiyoti uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi.[2, 280]

2. Adabiyotlar sharhi. Boshlang'ich matematika kursi, bolalar tafakkuri rivojlanishiga yordam beradi hamda boshlang'ich bilimlar yagona majmuyini yaratadi, ikkinchi tomondan, zaruriy metodologik tasavvurlarni va fikrlashning mantiqiy tuzilishlarini shakllantirishga yo'naltirilgan bo'ladi. 6-10 yosh bolalarining fikrlash qobiliyatlarini shakllanishida mas'ul davr ekanligini psixologlar isbot qilishgan. Shu sababli boshlang'ich ta'lim metodikasining, xususan, matematikadan boshlang'ich ta'lim metodikasining vazifalaridan biri o'qitishning yetarlicha yuqori rivojlantiruvchi samaradorligini oshirishni ta'minlashda o'qitishni bolalarning aqliy rivojlanishlariga ta'sirlarini jadallashtirishdan iborat[3, 5].

Barchamizga ma'lumki, matematika fani insonning aqlini o'stiradi, uning diqqatini rivojlantiradi, ko'zlangan (rivojlantirilgan) maqsadga erishish uchun o'zida qat'iyat va irodani tarbiyalaydi, o'zida tartib-intizomlilikni ta'minlaydi va eng muhimi uning tafakkuri kengayadi. Prezidentimiz juda o'rinli ta'kidlab o'tganlaridek chuqur tahlil, mantiqqa asoslanmagan fikr odamlarni chalg'itadi. Faqat bahs-munozara, tahlil mevasi bo'lgan xulosalariga bizga to'g'ri yo'l ko'rsatishi mumkin, maqsadlarimizga tomon olg'a harakatlanishimiz uchun ham aynan to'g'ri xulosalar biz uchun juda zarur.

Demak, zamonaviy inson mustaqil qaror qabul qila oladigan, jamoada ishlay oladigan, tashabbuskor, yangiliklarga moslasha oladigan, mashaqqatli va asabiy xolatlarga chidamli, bu xolatlardan chiqa oladigan bo'lishi kerak. Hamma bunday sifatlarni matematika ta'limida kompetensiyaviy yondoshuvdan foydalanish asosida erishish mumkin. Bugungi kunda iqtisodiy rivojlangan davlatlarda kompetensiyaviy yondoshuv ta'lim mazmunini modernizatsiya qilib, yangicha o'qitish yo'nalishlaridan biriga aylangan. Bu davlatlardagi umumiy ta'limning yangicha mazmunining asosini o'quvchilarning tayanch kompetensiyalarini hosil qilish va rivojlantirish tashkil etadi.

3. Taklif etilayotgan raqamli diagnostika modeli. Matematika o'qitish metodikasi haqidagi degan tushunchani birinchi bo'lib Shveysariyalik pedagog, matematik G.Pestalozining 1803-yilda yozgan. "Sonni ko'rgazmali o'rganish" asarida fanga kiritgan. Shu bilan birga ulug' bobolarimiz Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali Ibn Sino va boshqalar ham aynan boshlang'ich ta'lim va tarbiya haqida o'zining boshlang'ich ta'lim asoslarini o'rganish muammolari haqida o'z davrida ilg'or g'oyalarni olg'a surganlar [4,11].

Matematika o'qitish metodikasi fanida yangi metodikalar yaratish va ularni jamiyatga tatbiq qilishda har bir pedagog ta'lim olayotgan yosh o'quvchilarning fiziologik rivojlanish jarayonlarini ham inobatga olishlari lozim. Bilamizki, maktab ta'limi bu shunchaki o'quvchilarga fanlardan ta'lim berish jarayonidan iborat emas. Har bir o'rganilayotgan bilimlar o'quvchilarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda o'rgatilishi kerak. Maktab darsliklari ham aynan o'quvchilar yosh davriga mos holatda bilimlarni soddadan-murakkabga tamoyili asosida yaratilishi lozim.

Bolalarni o'qitishga tayyorlashda asosiy ish metodi tahlil, sintez, taqqoslash, umumlashtirish, tizimlashtirish kabi aqliy operatsiyalarni bajarish malakalarini shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Bunday ishlar o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqlarini rivojlantirishga katta yordam beradi, matematik bilimlarni o'zlashtirishga qiziqishi kuchaya boradi[3,15]. Yana shuni aytish mumkinki, jadvallardan foydalanib masala yoki mashq ichida keltirilgan ma'lumotlarni taqqolash orqali o'rganish juda muhim. Bu o'quvchilarda masalalarni jadval tuzib yechish mahoratini oshiradi.

Kichik maktab yoshi bolaning ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda ularning ular o'yin o'ynash davridan o'quv jarayoniga o'tadilar, aqliy jarayonlar jadal rivojlanadi. Matematik tafakkurni samarali

shakllantirish uchun bu yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlarini chuqur tushunish zarur. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni shakllantirish jarayoni ularning rivojlanish darajasiga mos ravishda, bosqichma-bosqich va ko'rgazmali tarzda amalga oshirilishi lozim [5,32]. Keltirilayotgan har bir bilim o'quvchining yoshini hisobga olgan holda berilishi lozim. Bu kerakli bilimlarni hech qanday kamchiliksiz o'zlashtirishga yordam beradi.

4. Muhokama. Boshlang'ich matematika kursining eng muhim xususiyati uning amaliy yo'nalganligidir. Agar yuqori sinflarda matematika dasturining ba'zi masalalari nazariy xarakterda bo'lsa, boshlang'ich maktabda har bir yangi tushuncha, xossa, qonun amaliy faoliyat natijasida va amaliy faoliyat uchun kiritiladi. Masalan, VII sinfda, o'quvchilarning to'g'ri to'rtburchak tushunchasini o'zlashtirishlari, ular endilikda to'g'ri to'rtburchak ta'rifini bilishlarini, uning alomatlarini mantiqiy keltirib chiqarishni va ba'zi xossalarni isbotlashni bilishlarini, ta'rifi, alomatlari va xossalarga doir amaliy masalalarni yechish uchun foydalana bilishlarini bildiradi. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar to'g'ri to'rtburchakning qarama-qarshi tomonlari tengligini o'lchash yo'li bilan aniqlaydilar va to'g'ri to'rtburchakni yasash, uning perimetri va yuzini o'lchash va hisoblashni o'rganadilar. O'quvchilarda boshlang'ich maktabda shakllanadigan amaliy o'quvlardan ko'pchiligi maktab matematika kursi uchun asosiy ahamiyatga ega, lekin tasavvurlar haqida bunday deyish mumkin emas [4,21]. Keyingi yillarda xalqaro maydonda bo'layotgan turli fanga oid testlardan ma'lum bo'ldiki, boshlang'ich sinfda o'zlashtiriladigan bilimlar kelajakdagi o'rganiladigan bilimlarga asos va bu asos mustahkam bo'lmasa, unda bilimlar zanjirida uzilish bo'ladi. Buning natijasida o'quvchilarning fanga qiziqishi kamayib, fanni o'zlashtirishlari pasayadi.

O'quvchilar yangi bilimlarni o'rganish jarayonida ma'lumotlar asosida tasavvur qilish va shu asosida xulosa chiqarishlari lozim. Boshlang'ich sinfda tasavvurlarni shakllantirish uchun ko'zgazmali metodlar (jadval, sxema, rasm) lardan unumli foydalanish, tafakkur qilish, anglash jarayonlarini aniq va puxta, tezkorlik bilan bajarish uchun zamin yaratadi.

Falsafa fanidan ma'lumki, bilish jarayoni jonli mushohadadan abstrakt tafakkurga va undan amaliyotga demakdir. "Tafakkur- inson ongida obyektiv olamning aktiv aks etishi demakdir" [6,57], "har bir o'rganilayotgan matematik obyektidagi belgilar aniqlanadi, abstrakt nuqtai nazardan idrok va tasavvur qilinadi, so'ngra ana shu o'rganilayotgan obyektidagi narsa to'g'risida ma'lum bir matematik tushuncha hosil bo'ladi. Biz har bir o'rganayotgan narsamiz, tushunchamiz haqida tasavvurga ega bo'lgandan so'ng, biz uning xususiyatlarini tafakkurimiz orqali bilimga aylantiramiz. Bu bilim bizga yangi ko'nikmalarga ega bo'lishimizga yordam beradi.

"Matematik obyektidagi narsalarning asosiy xossalarni aks ettiruvchi tafakkur formasiga matematik tushuncha deyiladi" [7,14]. Bilamizki, boshlang'ich sinflarda har bir tushunchani biz o'quvchilarga asosiy xususiyatlarini aytgan holda o'rgatamiz.

Matematika o'qitish jarayonida o'quvchining tafakkur jarayonini amalga oshirib, ularni tasavvurda yarata olish uchun kichik maktab yoshidagi o'quvchilarga masalalar matn ko'rinishida bergandan ko'ra ma'lumotlarni tartibli, tizimli va ko'rgazmali shaklda taqdim qilish intellektual salohiyatni ro'yobga chiqaradi. Didaktika nuqtai nazaridan, o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, fikrlash amallarini (taqqoslash, tahlil, umumlashtirish) bosqichma-bosqich rivojlantirish muhim sanaladi.

Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish jarayonida ko'rgazmali va interfaol metodlardan foydalanish juda zarur, chunki bu davrda o'quvchilarning kognitiv rivojlanish xususiyatlari shakllana boshlaydi. 6-10 yoshli bolalar konkret-operatsion tafakkur bosqichida bo'lib, ularda abstrakt tushunchalar faqat ko'rgazmalilik, amaliy faoliyat orqali shakllanishi mumkin. Aynan bu yoshda o'quvchilar bog'cha ta'limidan maktab ta'limiga o'tadilar. Bog'chada tayyorlov guruhlaridan boshlab o'quvchilarning tafakkurini narsalarni aynan ko'rsatish orqali, amaliy bajarish usullari orqali shakllantiriladi.

O'qitishning ko'rsatmali metodlari - o'quvchilarga kuzatishlar asosida bilimlar olish imkonini beradi. Kuzatish hissiy tafakkurning faol shaklidir, bundan o'qitishda, ayniqsa, boshlang'ich sinflarda keng foydalaniladi. Ko'rsatma-qo'llanmalarni namoyish qilishni har doim o'qituvchi dars mavzusiga mos holatda o'quvchilarga tushuntirishlar bilan birgalikda olib borishi lozim. O'qituvchining so'zi bilan ko'rsatma vositalardan birgalikda foydalanishning 4 ta asosiy shakli aniqlangan:

- 1) o'qituvchi so'zlar yordamida o'quvchilarning kuzatishlarini boshqaradi;
- 2) og'zaki tushuntirishlar obyektning bevosita ko'rinmaydigan tomonlari haqida ma'lumotlar beradi;
- 3) Ko'rsatma-qo'llanmalari o'qituvchining og'zaki tushuntirishlarini tasdiqlovchi yoki konkretlashtiruvchi illyustratsiya bo'lib xizmat qiladi;

- 4) o'qituvchi o'quvchilar kuzatishlarini umumlashtiradi va umumiy xulosa chiqaradi [5,21]. O'qituvchi barcha bosqichlarni nazorat qiladi, kamchiliklarni to'g'irlaydi va o'quvchilarning ko'rgazmalar yordamida maqsad qilingan bilimlarga erishilganini tahlil qilib, umumiy xulosa beradi. Kerak bo'lsa yana shunday jarayonni biroz boshqacha holda takrorlaydi.

Ta'lim sifatini oshirishda zamonaviy darsliklarning o'rni beqiyosdir, ayniqsa, xalqaro andozalar asosida yangidan ishlab chiqilgan maktab darsliklari

(matematika) o'quvchilarning bilim darajasini jahon standartlari bilan yonma-yon bora olishga xizmat qiladi. So'ngi yillarda Prezidentimizning tashabburilari bilan maktab darsliklari ko'zgarmali ma'lumotlar bilan boyitilgan holda o'quvchilarga bilimlarni yanada puxta o'zlashtirishlari uchun turli xil jadvallar, rasm, sxemalar bilan chop etilmoqda. Masalan, 1-sinf darsligidagi quyidagi jadvalni olaylik: [8,14]

YASSI			HAJMLI		
doira			shar		
oval			silindr		
romb			piramida		
kvadrat			kub		
uchburchak			konus		
to'g'ri to'rtburchak			kuboid (to'g'ri burchakli parallelepiped)		

Yangi davr boshlang'ich 1-sinf matematika darsligida o'quvchilarga yassi va hajmli shakllarni tushuntirish uchun jadval usulida foylanilgan. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar uchun ko'rgazmali-obrazli tafakkur ustunlik qiladi. Kichik maktab yoshidagilar uchun shakllarni matn holatida tasvirlashdan ko'ra ularni jadval yordamida sodda holatda va ikkala turdagi shakllarning farqini yaqqol ko'rinib turgan holda berilsa, o'quvchilar bu shakllarni aniq belgi-xususiyatlari va farqlari bilan o'rganishadi.

Matematika o'qitish jarayonida masalalardan foydalanish o'quvchilarda dunyoqarashini shakllantirishga xizmat qilib, ularga son, arifmetik amal kabi abstrakt tushunchalar real hayotdan, amaliy faoliyatdan olinganligi haqidagi ishonchni mustahkamlaydi. Masalalarni yechish jarayonida o'quvchilar tasavvurini kengaytiruvchi faktlar bilan tanishadilar. Bu bilan ularning farqlash doirasi kengayadi, hamda mashg'ulot bilan hayot, amaliyot o'rtasida uzviy aloqa o'rnatiladi. Masalalarni yechish o'quvchilarning aqliy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatib, ularda tahlil etish, taqqoslash, umumlashtirish va farqlash ko'nikmalarni shakllantiradi. Shu bilan birga masalalarning o'quvchilar hayotidagi tarbiyaviy ahamiyati ham beqiyosdir[9,88].

Jadvaldan foydalanib, bir nechta amalli misol tuzing va uni yozing.

1	2	3	4	5	6	7
8	9	0	1	2	3	4
5	6	7	8	9	0	1
2	3	4	5	6	7	8
9	0	1	2	3	4	5
6	7	8	9	0	1	2
3	4	5	6	7	8	9

- 1) 3-ustunning 4-qatoridagi sonni yozing;
- 2) Unga 7-ustunning 6-qatoridagi sonni qo'shing;
- 3) Hosil bo'lgan songa jadvaldagi eng birinchi sonni qo'shing;
- 4) Hosil bo'lgan sondan eng chapgi ustundagi eng pastki sonni ayiring;
- 5) Natijaga 5-ustunning 5-qatoridagi sonni qo'shing. Qanday son chiqdi?

Ushbu topshiriq shunchaki raqamlar bilan ishlash emas, balki o'quvchida bir nechta muhim intellektual va matematik ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. O'quvchida bu jadval yordamida koordinata tushunchasi shakllanadi, tekislikda yo'nalishni topish ko'nikmasi shakllanadi. Bosqichma-bosqich harakatlanish, ko'rsatmalar bilan ishlay olish, har bir bosqich natijasini keyingisi uchun asos qilib olish singari tushunchalar shakllanadi. Jadval raqamlar bilan to'la, o'quvchi kerakli sonni topib olish uchun diqqat bilan ishlashi lozim va bu mashq yordamida o'quvchilarda diqqat barqarorligi oshadi.

Boshlang'ich sinfda masalalarni yechish jarayonida o'qituvchi o'quvchilarga masalalarni turli usullarda yecha olish mahoratini ham shakllantirishi kerak. Har bir masalani yechish 4 ta asosiy bosqichda amalga oshiriladi:

Masala sharti va talablarini tushunish, shartdagi ayrim elementlarni aniq o'zlashtirish va anglash;

Masalani yechish rejasini tuzish;

Rejani butun detallari bilan bajarish;

Masalani va yechimni keyingi masalalarni yechishda foydali bo'lishi mumkin bo'lgan jihatlarini qayd qilib qo'yish[10,184]. Bu bosqichlarni har bir o'quvchi bilishi lozim va amaliy masala yechish jarayonida qo'llay olmog'i shart. Bu ularga keyinroq murakkab yoki nostandart masala yechish jarayonida yordam beradi.

5. Xulosa. Boshlang'ich talim bosqichida matematika fanini o'qitish jarayonida jadval tuzib yechish usuli o'quvchilarga murakkab va hajm jihatdan katta masalalarni tizimli ravishda tahlil qilish va oson anglash imkoniyatini

yaratadi. Negaki, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda hali tafakkur jarayoni to'liq shakllanmagan bo'ladi, ularga yangi bilimlarni ko'proq vizuallik va amaliy vositalar (ko'rgazmalar) orqali taqdim qilish ancha foydali. Shu sababli dars jarayonida jadvaldan foydalanish masala ma'lumotlarini muayyan tartibda joylashtirib, o'quvchiga yechim yo'lini aniqroq ko'rsatib beradi. [10, 187-180]

Yuqorida bayon etilgan ma'lumotlarni umumlashtirgan holda shuni ta'kidlash joizki, jadvallar va hisoblash vositalaridan samarali foydalanish ko'nicasini shakllantirish boshlang'ich matematika ta'limining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Jadvallar foydalana olish usuli o'quvchida yolg'izgina arifmetik hisoblash malakasini emas, balki ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni tizimlashtirish va mustaqil mantiqiy xulosa chiqarish qobiliyatlarini ham bir vaqtdan o'zida rivojlantiruvchi ko'p qirrali pedagogik vosita ekanligi isbotlangan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Kolyagin, Yu.M. Matematika o'qitish metodikasi. – Moskva, 1980. – 57 b.
- [2] Davletshin, M.G. Yosh davrlar psixologiyasi. – Toshkent: Fan, 2019. – 232 b.
- [3] Jumaev M.E. va boshq. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. (Oliy o'quv yurti talabalari uchun darslik) — T.: «Fan va texnologiya», 2005-yil.
- [4] Lifenko, A.V. Методика изучения таблиц и диаграмм в начальном курсе математики.
- [5] Jumayev, M.E. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: Ilm-ziyo, 2005. – 184 b.
- [6] Merzbach, U.C. Georg Scheutz and the First Printing Calculator. – Washington, 1977.
- [7] Apier, J. Mirifici Logarithmorum Canonis Descriptio. – Edinburgh: Andrew Hart, 1614. – 57 p.
- [8] Repyova I.V Matematika. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik, 3-qism/ I.V.Repyova, – Toshkent: "Novda edutainment", 2023.-120 bet.
- [9] Xalillayev, A., Xudoynazarov, E. Matematika o'qitish metodikasi. – Urganch, 2009.